

Proves d'Accés a la Universitat. Curs 2009-2010

Literatura catalana

Sèrie 1

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

Opció A

1. A partir del text següent d'Isidor Cònsul sobre *Solitud* i la vostra lectura de la novel·la, expliqueu els personatges del pastor i l'Ànima, considerant especialment què representen en l'obra, la seva simbologia i com influeixen en l'itinerari vital de la Mila.

[3 punts]

Com a elements de síntesi, el pastor i l'Ànima, forces i símbols contrapuntats de la naturalesa, exerceixen la seva influència, positiva o negativa, sobre cadascun dels components del jove matrimoni d'ermitans. Així, el guiatge del pastor és a la base de la madura determinació final de la Mila, i així mateix l'Ànima és darrere de la cursa de degradació endegada per Matias.

2. Francesc Rierola, en sortir de l'estrena de *Maria Rosa*, va escriure en el seu dietari: «He sortit del teatre indecís. Recordant escenes: crits d'amor i d'odi barrejats amb estrèpits de rialles». A partir d'aquesta citació, reflexioneu breument sobre la línia dramàtica ascendent de l'obra fins a un final tràgic, en què Àngel Guimerà administra moments de tensió —«crits d'amor i d'odi»— amb d'altres de distensió —«estrèpits de rialles»—, i assenyaieu quins creieu que són els de màxima tensió i els més relaxats.

[2 punts]

3. Comenteu aquest poema del volum *Bruixa de dol*, de Maria-Mercè Marçal. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- a) el tema fonamental i els subtemes del poema i com es desenvolupen;
 - b) l'anàlisi formal del poema: mètrica, rima, figures, etc.;
 - c) unes conclusions que relacionin el desenvolupament del tema amb els recursos lingüístics que s'hi empren.

[3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Veus?, només tu camines pels meus prats.
 I jo, arraulida a l'escó de la nit,
 et sento els ulls, com dos escarabats
 que enfilen, lents, la costa del meu pit.

- 5 Als vidres resta un tel lleu de tristor
 i una oreneta negra estén les ales
 sobre els teus llavis. Au, sega la por,
 llença l'esglai per l'ull de les escales!

- Gosa escalar la boira amb peu solà.
 10 Ran de la deu, amor, ran de l'eixut,
 hauràs, al cim de tot, la solitud.

Pots compartir-la amb mi, com un brenar
 tendre i amarg, la mel damunt el pa
 i el bri de pena que l'hora ens ha dut.

Opció B

1. Relacioneu aquestes paraules de Joan Fuster amb algunes característiques de la poesia de Vicent Andrés Estellés:

[3 punts]

Fins que l'Estellés, un dia, tira al dret, i li «surt» —li «ix»— un vòmit de llengua, d'«idioma» reduït a imminències incontrolables, glopades de mots directes, que ens reconciliaven amb la veritat. Que ens reconciliaven amb la «veritat», amb minúscula, de la nostra vida «en valencià».

2. Al principi de la novel·la *Ramona, adéu*, de Montserrat Roig, hi llegim: «*Estava cansada, les varius em tibaven la pell de les cames, els peus em feien molt de mal per les durícies [...]*». I, al final: «*Les cames ja no em feien mal, com si les varius s'haguessin tornat rajolins de mel*». Aquestes citacions formen part del primer i del darrer fragment del llibre, que estan en cursiva. Expliqueu-ne la funció, així com el punt de vista que hi adopta la narradora.

[2 punts]

3. Comenteu el fragment següent d'*Allò que tal vegada s'esdevingué*, de Joan Oliver. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- la relació entre Caïm i Abel i l'efecte sobre els pares;
 - el valor simbòlic de la mort d'Abel;
 - les possibles mostres d'esperança.

[3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

L'escena resta deserta.

CAÏM (*apareix panteixant, les mans ensangonades, desfet*): Sang! Sang d'home! (*S'eixuga les mans amb repulsió.*) L'he deixat quiet... sense alè... com una bèstia morta!

L'escena s'aclareix sobtadament d'una llum irreal.

VEU DE JAHVÈ (*veu amplificada*): ON ÉS ABEL, TON GERMÀ?

CAÏM (*resta petrificat, mira al cel amb terror*): No ho sé. És que jo sóc el guardià de mon germà?

VEU DE JAHVÈ: QUÈ HAS FET? LA VEU DE LA SANG DE TON GERMÀ CLAMA ENVERS MI DE LA TERRA. I ARA MALEÏT SIGUES TU DE LA TERRA, QUE HA OBERT SA BOCA PER REBRE DE TA MÀ LA SANG DEL TEU GERMÀ. LA SANG DEL GERMÀ TEU: QUAN TREBALLARÀS LA TERRA JA NO ET DONARÀ LA SEVA VIRTUT I ERRANT SERÀS DAMUNT LA TERRA.

CAÏM: Massa gran és el meu crim perquè me n'aixequi. Ve't aquí que tu em foragites avui de damunt la faç de la terra, i jo de la teva faç m'amagaré, i errant i fugitiu per la terra seré, i s'esdevindrà que tothom que em trobarà em matarà.

VEU DE JAHVÈ: BEN ALTRAMENT, TOT AQUELL QUI MATARÀ CAÏM, SET VENCANCES PAGARÀ. I VE'T AQUÍ EL SENYAL QUE ET SERVARÀ.

La cara de CAÏM resta il·luminada amb una claror estranya.

CAÏM: Senyor!

VEU DE JAHVÈ: I NARA SERÀ TA MULLER I PERTOT T'ACOMPANYARÀ.

L'escena recobra la llum normal. CAÏM resta abatut i s'asseu en un pedrís amb el cap entre les mans. Pausa. Apareixen els altres portant el cos inert d'ABEL. Travessen lentament i silenciosament l'escena i entren a la cabana. Al cap de poc tots van sortint aclaparats. CAÏM s'alça i els altres, en veure el senyal lluminós de la seva cara,

el miren i el tracten amb temor religiós. Ell es produeix amb gran dignitat tota la resta de l'escena.

QUERUB (*assenyalant CAÏM, que resta apartat del grup*): Un senyal del Cel!

CAÏM: Nara! Vine!

NARA, *com obligada per una força superior, va al costat de CAÏM.*

Jahvè em foragita de la faç de la terra.

EVA (*plorant*): Fill meu!

CAÏM (*plorant*): Perdó, mare. Jo no sabia que els homes morien a cops, com les bèsties vils.

EVA *entra a la cabana i en surt al cap de poc amb un farcell.*

CAÏM: I vós, pare... Davant meu s'obren els camins de la terra. Bastiré la meva cabana sota unes altres estrelles. Tanmateix, mai no podré oblidar que sóc eixit de la teva sement...

ADAM: El que és fet, és fet. M'has pres Abel, que jo tant estimava. Ara t'endús la noia. Ens quedem sols, jo i la pobra Eva, com en els dies del Paradís. Però ara, amenaçats de totes les misèries, feixucs de mals records i de remordiments. Segueix la teva vida. És la voluntat de Jahvè Totpoderós!

EVA (*al QUERUB, pel farcell*): Dóna-li això, si et plau. Una mica de minestra mai no fa nosa...

QUERUB *pren el farcell i el lliura a CAÏM.*

QUERUB (*a CAÏM, posant-li la mà damunt l'espatlla*): L'has feta grossa, amic meu! Ets un home extraordinari. Jahvè haurà de perdonar-te. Tinc fe en el teu esdevenidor. Lluita, treballa..., triomfa! (*Li dóna l'espasa.*) Té l'espasa. És teva. La necessites més que jo.

CAÏM (*agraït*): Àngel...! (*Intenta besar-li la mà.*)

QUERUB: Vés... Ja és hora de partir.

CAÏM (*alçant l'espasa amb una mà i, amb l'altra, enllaçant la cintura de NARA, la qual porta el farcell*): Salut!

TOTS (*alçant les mans, i EVA plorant*): Salut!

CAÏM i NARA *se'n van, enllaçats. Els altres tres resten mirant com s'allunyen. Només se senten els sanglots apagats d'EVA.*

Proves d'Accés a la Universitat. Curs 2009-2010

Literatura catalana

Sèrie 4

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

Opció A

1. Segons Anton Carbonell, «*Maria Rosa* (1894) és essencialment un drama de passions humanes, enfocat des de la perspectiva romàntica tradicional de l'autor, però amb una presència interessant d'elements realistes i naturalistes. El romanticisme era el terreny en què es trobava còmoda la vena creativa de Guimerà. Tanmateix, és la primera obra en què l'autor s'aproxima a una ambientació realista més reeixida». A partir d'aquest text, reflexioneu sobre quins són els elements argumentals i formals del drama que permeten qualificar-lo de «realista» i quins, en canvi, s'ajusten més al que entenem per «romanticisme». Justifiqueu la resposta amb exemples de l'obra.
[3 punts]
2. Amb relació al tema central de *Ramona, adéu*, de Montserrat Roig, Enric Sullà ha escrit: «L'amor centra les accions, és el focus al voltant del qual aquestes dones ordenen la seva experiència, els seus ideals i la seva quotidianitat». Expliqueu el sentit d'aquesta frase i relacioneu-lo amb la vivència de l'amor dels tres personatges protagonistes de la novel·la.
[2 punts]

3. Comenteu aquest poema del volum *Bruixa de dol*, de Maria-Mercè Marçal. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- a) el tema fonamental i els subtemes del poema i com es desenvolupen;
 - b) l'anàlisi formal del poema: mètrica, rima, figures, etc.;
 - c) unes conclusions que relacionin el desenvolupament del tema amb els recursos lingüístics que s'hi empren.

[3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

M'ets present com un déu, com un diable.
 Avui t'he vist de cap a peus vermell.
 He assassinat l'aranya del castell
 i a les mans duc la copa: sóc culpable.

5 Culpable a mitjanit i al tomb del dia
 quan l'herba lliga amb foc, per al festí,
 el llac i el cel on l'astre fa camí.
 L'aigua m'acull amb braços de follia.

10 S'obren de cop portes i finestral.
 Avui l'amor té gust de ventolera
 i em fa plaer l'estella i la destral.

Veig papallones i les deixo enrera.
 Ullpresa vinc a tu per l'espiral
 de fum, amb vol de bruixa i amb granera.

Opció B

1. A *Solitud* la protagonista es relaciona, de maneres diverses, amb quatre homes: en Matias, en Gaietà, l'Ànima i l'Arnau. Expliqueu quina relació manté amb cadascun d'ells, què representen i quin paper tenen en el procés evolutiu de la Mila.
[3 punts]

2. S'ha dit que l'obra de Vicent Andrés Estellés fa pensar en una dèria per contar-ho tot, que en el poeta apareix una fúria per la catalogació de les coses. Com es manifesten aquests aspectes en la seva poesia?
[2 punts]

3. Comenteu el fragment següent d'*Allò que tal vegada s'esdevingué*, de Joan Oliver. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
 - a) la funció dramàtica de Querub;
 - b) el significat de la seva salvació en la revolta dels àngels;
 - c) la lluita entre Jahvè i Satan.
 [3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

QUERUB: [...] En un moment aquell bufarut formidable va escombrar la plana i va precipitar l'angelada al buit immens. Els pobres àngels xocaven violentament entre ells i provaven debades de servir-se de les ales enmig d'una fosquedat absoluta i d'una olor nauseabunda. Però ben aviat les tenebres van ser esvaïdes. Cap a la fi de llur carrera terrorífica els miserables damnats van descobrir sota d'ells allò que havia de ser per sempre llur nova estada: una vall grandiosa, inflamada de cap a cap...

CAÏM: L'Infern!

QUERUB: Tu ho has dit: l'Infern que Jahvè havia fet construir sense presses sota mateix de la plana on els rebels solien aplegar-se. La divina venjança, el càstig suprem, havien estat preparats i calculats en secret d'una manera perfecta... I, tanmateix, jo, ja ho veus, em vaig escapar de la crema! I és que la ventada que el Poder congrià per a la realització del càstig va ser tallada —com si diguéssim— segons les mesures de la multitud que calia precipitar a l'Abisme. I com que en començar la tempesta, jo em trobava lleugerament separat de la massa d'àngels, no vaig rebre amb la mateixa intensitat que els altres els efectes de l'oratge. Vaig ser arrossegat i estimbat amb ells, això sí, però no pas amb la velocitat frenètica d'aquell amàs de milions de criatures, i en arribar a poca distància de la vall de flames i minvar l'ímpetu de la rufagada, vaig tenir prou força per a fer batre desesperadament les ales i poder-me remuntar no sense sofrir la carícia d'una llen-

gua de foc que es va enlairar més que les altres i que em va socarrimar la punta de l'ala esquerra, com has vist... Vaig aterrar al Cel —*passez le mot*—...

CAÏM: Eh??...

QUERUB: ...en un estat lamentable, espellifat i ple d'emascarees. La Dominació que presideix el meu Cercle em va amonestar severament; em va condemnar a dos segles i un dia de reclusió i em va suspendre d'agilitat i de subtileza. Per la meua conducta impecable la pena em va ser aixecada molt abans del terme previst. No em va ser difícil recobrar en poc temps la plena confiança dels meus superiors... I ve-te'm aquí Comandant en Cap de la Guàrdia Permanent de l'Edèn.

CAÏM: Realment és un cas extraordinari.

QUERUB: I ple de punts foscos...

CAÏM: El càstig és digne del poder formidable de Jahvè... Ara, que, pel que es veu, Satan i els seus, a despit de les incomoditats de llur nova vida, han sabut refer-se, i la lluita contra Déu no ha cessat pas. Qui em podria explicar aquesta tolerància?

QUERUB: Per la meua part cal que et confessi que les experiències recollides en la revolta dels àngels i en la creació i la caiguda dels teus pares no m'han fet ni mica de bé. Ja fa temps que he deixat de ser un àngel en el sentit estricte del mot. La meua fe trontolla, els dubtes habiten el meu esperit. És un problema sense solució. Comprendràs que no puc adoptar el punt de vista d'un diable... Si almenys pogués esdevenir un home!

Proves d'Accés a la Universitat. Curs 2009-2010

Literatura catalana

Sèrie 5

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

Opció A

1. Expliqueu la visió que, segons *Allò que tal vegada s'esdevingué*, Joan Oliver presenta de la família, amb atenció especial a la relació entre marit i muller i entre pares i fills. Després, comenteu breument la relació entre família i classe social en l'obra.
[3 punts]
2. Com s'haurien d'interpretar les afirmacions de Maria-Mercè Marçal quan, a propòsit de la significació de *Bruixa de dol*, diu: «I tot esperant, evidentment, un temps, un país on les bruixes ja no duguin més dol»?
[2 punts]

3. Comenteu aquest fragment de *Solitud*, de Víctor Català (cap. II, «Fosca»). Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
- a) la contextualització del fragment en l'argument de l'obra;
 - b) la importància d'aquest episodi en la definició de les relacions de la Mila amb personatges, figures, àmbits i situacions rellevants de la novel·la;
 - c) el caràcter premonitori del somni de la Mila.

[3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

I quan [la Mila] s'adormí, ja de matinada, tingué un somni turmentós. Somnià que se n'anava de l'ermita per a tornar cap a la seva terra, muntanyes en avall; sols que, com més muntanyes deixava enrere, més n'hi sortien al davant i mai acabava de passar-les totes. Fins que, camina que caminaràs, vegé una petita resplendor al lluny. «Gràcies a Déu!», pensà ella. «És el llum de ferro del pastor...» I seguí baixant, tota animada. Mes en ésser-hi aprop, s'adonà que aquell pic lluminós, que de cop s'havia tornat doble, no era el llum del pastor, sinó els ulls de Sant Ponç; del Sant Ponç de la capella, que llaurava un olivar, amb una mà en l'arada, l'altra enlaire, amb els dos dits enrampats i arrossegant de costat el peu, aquell gran peu disform, que semblava la bossa de tabac d'en Matias... La Mila, al veure el sant, tractà de fugir, però el sant l'aturà, tirant-li al cap boletes vermelles, que eren boletes de galleran; i ella, sentint-se baixar aquelles boletes fins a la boca, va pensar, amb terror, si tindria la closca foradada. Mes no: les boles li passaven pel trenc de la cella, que era obert com una finestreta, i al passar-li li feien un dolor tan viu, que ella demanà per l'amor de Déu al sant que plegués de tirar-n'hi. I aleshores el sant es posà a riure amb unes grans rialles, sacsejant el ventre de dona grossa, i dient-li, amb mofa: —Ermitana, ermitana, ermitana...! —aquell nom que a ella li feia tanta malícia. Al veure allò, la Mila sentí que el cor se li trencava, i es posà a plorar desoladament; mes el pastor, amoixant-la com a una criatura, li eixugava les llàgrimes, fent-li dolçament: —Tingueu pas por... hi posarem esca!

Opció B

1. Digueu quins són els temes més repetits en els versos de Vicent Andrés Estellés, com els desenvolupa, des de quina perspectiva, etc. Exemplifiqueu-los amb algun dels poemes de l'antologia.
[3 punts]

2. Detalleu quins són els contextos històrics que emmarquen la vida de les tres protagonistes de *Ramona, adéu*, de Montserrat Roig, i poseu exemples d'alguns dels fets importants que l'autora hi incorpora de cadascun. Expliqueu-ne la funció dins la novel·la.
[2 punts]

3. Comenteu el fragment següent de *Maria Rosa*, d'Àngel Guimerà (acte III, escena X). Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):
 - a) la contextualització del fragment en l'argument i el sentit de l'obra;
 - b) la caracterització dels personatges que hi intervenen.
 [3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

MARÇAL (*tornant a caure assegut*): I jo també! Sinó que ara...

MARIA ROSA (*destrenant-se el cabell al seu costat*): Sembla mentida que jo siga més valenta que no pas tu. És que en tot ho sóc, més valenta!

MARÇAL: Pst! Valenta! Si bufo et faig caure.

MARIA ROSA: I com que sóc més valenta et tinc més estimació, i he fet sempre molt més per tu que no tu per mi.

MARÇAL: Què has fet, tu per mi? Llengua, has fet; llengua!

MARIA ROSA (*asseient-se molt a prop*): Què he fet? Mira't: jo estimava tant a un home, que quan va morir me vaig pensar que m'hi moria al darrere. I per tu he deixat córrer la seva memòria, tant, que ara que et veig ben bé meu, me sembla mentida que jo m'hagués estimat a... l'altre... (*En MARÇAL juga amb els cabells d'ella.*)

MARÇAL: És a dir, que ja no te l'estimes gens ni gota, an aquell?

MARIA ROSA: Si fins me fa malícia pensar que a tu no t'hagués conegut de primer! Perquè, vaja, no era com tu: ni tan resolut; ni tot ell m'agradava tant!...

MARÇAL: Quina cabellera que tens! Un s'hi ofegaria, aquí dintre.

MARIA ROSA: Però no ho diguis a ningú que jo no el volia a l'Andreu...

MARÇAL: A ningú. Això de tu a mi.

MARIA ROSA: Perquè entre els dos no hi té d'haver secrets. Cap secret, Marçal, cap!

MARÇAL: És clar que no n'hi hauria d'haver ni un, de secret. Sinó que un hom...

MARIA ROSA: M'embulles el cabell, i demà al matí...

MARÇAL: No, no tinguis por. Vés dient tu.

MARIA ROSA (*baix*): Jo per tu!... T'estimo tant, que fins hauria fet amb l'Andreu...

MARÇAL (*baix*): Dignes, Maria Rosa, dignes.

MARIA ROSA: Que per poder-me casar amb tu, fins hauria mort a l'Andreu. (*Amb un sanglot i abraçant-s'hi.*) Ara ja ho sóc la teva dona. Ara ja ho sóc!

MARÇAL: Sí que ets meva, sí; tota meva!

MARIA ROSA (*apartant-se*): Però tu no has fet res, per mi. Esperar! Pst! Vés! Vés!

MARÇAL (*acostant-s'hi*): Jo? Fer possible que ens caséssim, si jo ho he fet tot!

MARIA ROSA (*rient i sanglotant*): Tu? Ca! Tu t'has aprofitat de la mort d'ell.

MARÇAL: Vine. Aquí. T'ho diré abraçant-nos.

MARIA ROSA (*llençant-s'hi als braços*): Aquí em tens! Dignes!

MARÇAL: Que jo per tu... (*Pausa.*) No! No!

MARIA ROSA (*rabiosa, abraçant-lo estretament*): El meu Marçal! El meu Marçal!
(*Fent-li un petó que ell li torna.*)

MARÇAL: Que vaig matar jo al capatàs!

MARIA ROSA (*rient estranyament*): Dignes!

MARÇAL: Vaig deixar-hi un mocador teu, que jo te l'havia pres! I vaig tirar el ganivet sota la porta de casa vostra! (*Riu fort ella.*) Anem, Maria Rosa. Anem! (*Cap al llit.*)

MARIA ROSA (*rebutjant-lo*): Aparta't! Vil! «Assassino»! I estic casada amb tu! I t'he besat! Oh! Mare meva!... A l'Andreu aquest tigre l'ha mort!

MARÇAL: Jo, sí; perquè t'estimo com un boig!

MARIA ROSA: Fora d'aquí! Que t'agafin!

MARÇAL (*perseguint-la luxuriós per l'escena*): No! No! Que has de ser meva!

MARIA ROSA: A l'«assassino»! Correu! A l'«assassino»!

MARÇAL: Meva! Meva! Que jo em moro de desig que siguis meva!

MARIA ROSA: More't! More't!

MARÇAL: Tu ets la meva dona, per... per tota l'eternitat!

Se sent remor de la part defora, procurant obrir la porta.

MARIA ROSA: Germà! A l'«assassino»! Germà!

MARÇAL (*agafant-la prop de la taula*): Si t'he agafat! Si et tinc!

MARIA ROSA (*lluitant per desfer-se'n*). Andreu! Andreu!

MARÇAL: Aquí! Aquí en mos braços!

MARIA ROSA (*agafant un ganivet de la taula*): No!... Ah!

MARÇAL: Cent petons! Mil! Tots; meus tots!

MARIA ROSA (*resistint als seus petons*): Vil!

MARÇAL (*caient els dos per terra, besant-la*): Té!... Té!

MARIA ROSA (*clavant-li el ganivet dos cops*): Doncs té tu! Té! (*S'alçarà ella; mes ell no li deixarà les faldilles que amb una mà des de terra té subjectes.*)

MARÇAL: Ah! Sang! M'has mort!

MARIA ROSA: Germà!

MARÇAL: No te n'aniràs! No... te... n'aniràs. (*Agonitzant mes sens deixar anar les faldilles.*)

